

การศึกษาวิเคราะห์อุชชยสูตร

An Analytical Study of the Ucchaya Sutta

พระอธิการพอม อภกวีโส (ดาวเรรัมย์)^๑

Phra Pom Akkhavangso (Daoreram)

ดร. อธิเทพ ผาธา^๒

Dr. Athithep Phatha

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง ศึกษาวิเคราะห์อุชชยสูตร มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาโครงสร้าง เนื้อหา ของอุชชยสูตร เพื่อศึกษาหลักธรรมที่ปรากฏในอุชชยสูตร และ เพื่อ ศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมที่ปรากฏในอุชชยสูตร โดยมีระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า อุชชยสูตร เป็นพระสูตรที่มีขนาดเล็กที่กล่าวถึงเรื่อง (๑) ญาณธรรมมิกถต ประโยชน์ หรือหลักธรรมที่ช่วยให้สามารถสร้างปัจจุบันนี้ให้มั่นคง (๒) หลักคำสอนเรื่องอบายมุข (๓) หลักธรรมเรื่องสัมปรายิกถตประโยชน์ หมายถึงหลักธรรมที่จะสามารถสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นกับชีวิต ในอนาคต ๔ ประการได้แก่ (๑) สัทธาสัมปทา หมายถึงเชื่อการตรัสรู้ของพระตถาคต (๒) สีลสัมปทา หมายถึงมีศีล ๕ (๓) จาคสัมปทา หมายถึงมีใจปราศจากความ ตระหนี่ เสียสละ (๔) ปัญญาสัมปทา หมายถึงมีปัญหาพิจารณาตามความเป็นจริง โดยหลักธรรมในพระสูตรนี้ถือว่ามีประโยชน์ต่อการ ดำเนินชีวิตของชาวบ้านเป็นอย่างมาก

คำสำคัญ : อุชชยสูตร , ประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

Abstract

This article is significant part of thesis entitled Ucchaya Sutta The thesis has three objectives, namely (1) to study the structure and content of Ucchaya Sutta and (2) to study of the teaching of Ucchaya Sutta (3) to an Analytical Study of the teaching of the Ucchaya Sutta. Research methodology based on documentary research by using descriptive analysis.

The results of the study were as follows:

^๑นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย M.A. Student, Tipitaka Studies, Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

^๒อาจารย์ประจำภาควิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , Permanent Lecturer, Department of Buddhism, Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Ucchaya Sutta is a short sutta which tell us about (1) The virtues conducive to benefits in the present in four ways: (1.1) Uññhānasampadā: to be endowed with energy and industry (1.2) Arakkhasampadā : to be endowed with watchfulness (1.3) Kalyāṇamittatā : The association with good people (1.4) Samajāvitā: balanced livelihood (2) The sources for the destruction of the amassed wealth in four ways: (2.1) Itthādhutta: seduction of women (2.2) Surādhutta: drunkenness (2.3) Akkhadhutta: indulgence in gambling (2.4) Pāpamitta: bad company (3) The virtues conducive to benefits in the future in four ways: (3.1) to be endowed with faith (3.2) to be endowed with morality (3.3) to be endowed with generosity (3.4) to be endowed with wisdom. All of the studies will find that principle in this sutra is considered to be very useful to the lives of the villagers.

Keywords: Ucchaya Sutta, Benefits to life.

๑. บทนำ

เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมชาวพุทธ ปัจจุบันแนวโน้มของชาวพุทธที่จะหันมาสนใจพระพุทธศาสนามากขึ้น โดยเฉพาะความสนใจในแง่ของหลักการทางพระพุทธศาสนาทั้งนี้ก็สืบเนื่องมาจากการที่โลกได้มีแหล่งข้อมูลให้ค้นคว้าและศึกษาเพิ่มมากขึ้นทำให้ขอบฟ้าแห่งความรู้ของชาวพุทธในยุคโลกาภิวัตน์ได้ขยายตัวออกไปมากขึ้นจากเดิมที่มีความเข้าใจว่าพระพุทธศาสนาคือพระสงฆ์ วัดและกิจกรรมที่เกิดขึ้นวัด ภารกิจการศึกษาพระพุทธศาสนาในแง่ของหลักการได้จำกัดอยู่เฉพาะพระสงฆ์และผู้ที่ผ่านมาการบวชเรียนเขียนอ่านมาเท่านั้น ผู้คนที่อยู่นอกขอบเขตวัดแทบจะไม่มีส่วนในการรับรู้เรื่องแหล่งที่มาของคำสอนของพระพุทธศาสนาคือพระไตรปิฎกเลย เนื่องจากเดิมทีสังคมไทยและชาวพุทธเชื่อว่าพระไตรปิฎกเป็นของสูง เป็นสิ่งที่ล้ำค่าจนคนธรรมดาไม่อาจจะแตะต้องได้ แต่ในปัจจุบันสภาพสังคมได้เปลี่ยนไปผู้คนในสังคมไทยมีความรู้และการศึกษาที่ดีขึ้น ประกอบกับแหล่งความรู้ที่จะเข้าถึงเนื้อหาและโครงสร้างรวมถึงองค์ความรู้ของพระไตรปิฎกก็มีมากขึ้น ทำให้เกิดความสะดวกและสามารถเข้าไปศึกษาได้อย่างง่ายดาย เพราะเหตุนี้เองทำให้สังคมไทยมีทัศนคติในการศึกษาพระไตรปิฎกที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก

อนึ่ง เราจะพบว่าความรู้ในพระไตรปิฎกนั้นได้มีส่วนช่วยให้ชาวพุทธได้มีแนวทางในการดำเนินชีวิตไปในทางที่ดีได้ด้วยการนำเอาหลักธรรมที่ปรากฏในพระสูตรที่พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ดังจะพบว่ามีหลายพระสูตรที่มีหลักธรรมที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตของคนเรา เช่น หลักธรรมที่เกี่ยวกับการแสวงหาทรัพย์สมบัติมาเพื่อเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตที่ดีงามและเพื่อเป็นพื้นฐานในการทำบุญกุศลเพื่อเป็นทรัพย์ที่จะนำติดตัวไปในภพชาติหน้า ดังนั้นในระดับชาวบ้านทรัพย์สมบัติหรือเงินทองนั้นย่อมมีความจำเป็นในฐานะที่เป็นเครื่องมือที่จะนำความสุขสบายมาให้กับตนเองและครอบครัว ซึ่งหลักการแสวงหาทรัพย์เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีงามนั้น

พระพุทธศาสนาได้สอนไว้ในพระสูตรที่ชื่อว่า อุชชยสูตร ซึ่งเป็นพระสูตรที่สอนในเรื่องของการกำหนดเป้าหมายของชีวิตไว้โดยไม่ประมาทใน ๒ ระดับ คือ (๑) เป้าหมายชีวิตในระดับตาเห็นที่เรียกว่า หลักกัญฐัมมิกัฏฐุประโยชน์ คือระดับที่จะต้องสอนให้มนุษย์เราแสวงหาทรัพย์ได้ง่าย ซึ่งมีอยู่ ๔ ประการ คือ (๑) อุกุฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความขยันหา (๒) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษาทรัพย์ที่หามาได้ (๓) กัลยาณมิตตตา การรู้จักคบเพื่อที่ดี และ (๔) สมชีวิตา การรู้จักใช้ชีวิตให้สม่ำเสมอ ไม่ฟุ้งเฟ้อ^๓ ซึ่งในระดับนี้การที่เป้าหมายจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข ๔ ประการคือ (๑) เป็นนักเลงหญิง (๒) เป็นนักเลงสุรา (๓) เป็นนักเลงการพนัน (๔) เป็นผู้มิดชิดชั่ว มีสหายชั่ว มีเพื่อนชั่ว^๔ เพราะหากเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขทั้ง ๔ ประการแล้วทรัพย์ที่หามาได้ย่อมจะหมดไป ดังนั้นเพื่อป้องกันความเสื่อมแห่งทรัพย์ท่านจึงสอนให้หลีกเลี่ยงจากอบายมุขทั้ง ๔ ประการนี้เสีย (๒) เป้าหมายชีวิตในระดับเลียดตาเห็น คือเป้าหมายของชีวิตในโลกหน้า ในอุชชยสูตรนั้นได้กำหนดเป้าหมายชีวิตในระดับนี้ด้วยการสอนให้มนุษย์รู้จักการวางแผนทำบุญเพื่อจะได้เป็นทรัพย์ไว้รองรับในโลกหน้า ด้วยการดำรงตนอยู่ในหลักการที่สำคัญทั้ง ๔ ประการนี้ คือ (๑) สัทธาสัมปทา (๒) สีลสัมปทา (๓) จาคสัมปทา (๔) ปัญญาสัมปทา^๕ คือบุคคลต้องเป็นผู้ที่มีศรัทธา มีศีล มีการแบ่งปัน และมีปัญญาในการกระทำกิจการทุกอย่าง เพียงเท่านั้นก็จะสามารถทำที่พึงให้กับตนเองในโลกหน้าได้

จากหลักธรรมที่ปรากฏในอุชชยสูตรนั้นจะพบว่าเป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนเราที่ได้เกิดมาในโลกนี้ โดยเฉพาะในระดับชาวบ้านที่จำเป็นต้องพึ่งทรัพย์สินในการเป็นอยู่โดยไม่ลำบาก หากมีทรัพย์มากก็พอที่จะเอาตัวรอดและเป็นอยู่ได้อย่างมีความสุข แต่หากไม่มีปัญญาในการหาทรัพย์แล้วก็จะกลายมาเป็นคนยากจนข้นแค้น มีแต่ความลำบาก ซึ่งหลายคนเกิดมาหากมีปัญญาก็จะตั้งตนอยู่ได้ด้วยทรัพย์ที่หามาได้ บางคนกลับไม่สามารถแสวงหาทรัพย์หรือหากมีทรัพย์แล้วก็จะถูกทำลายหรือทำให้ย่อยยับไปได้ด้วยความประมาท ดังนั้น หลักธรรมที่ว่าด้วยเรื่องของการกำหนดเป้าหมายของชีวิตในอุชชยสูตรจึงมีความจำเป็นสำหรับชาวบ้านที่จะสร้างชีวิตของตนเองให้มีความสุขตามวิถีของชาวบ้านได้ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า และหลักธรรมที่ปรากฏในอุชชยสูตรนี้ก็ยังมีประโยชน์สำหรับสังคมไทยอยู่มาก หากมีการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตในการกระตุ้นให้สังคมได้รู้ว่า(๑) คนเราเกิดมาต้องมีเป้าหมาย ซึ่งเป้าหมายนั้นมีอยู่ ๒ ระดับดังกล่าวมา และ (๒) การที่จะใช้ชีวิตให้ประสบผลสำเร็จนั้นจะต้องไม่ประมาทในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขต่าง ๆ ซึ่งสังคมไทยยังตระหนักในเรื่องอันตรายของอบายมุขน้อยมาก

จากการกล่าวมาทั้งหมดจะพบว่าอุชชยสูตร เป็นพระสูตรที่มีความสำคัญมากในฐานะที่เป็นพระสูตรที่มีคำสอนเกี่ยวกับเรื่องสำคัญ ๆ โดยเฉพาะในเรื่องของการกำหนดเป้าหมายในการ

^๓อง.อรรถก. (ไทย) ๒๓/๕๕/๓๔๕.

^๔อง.อรรถก. (ไทย) ๒๓/๕๕/๓๔๖.

^๕อง.อรรถก. (ไทย) ๒๓/๕๕/๓๔๗.

ดำเนินชีวิตโดยไม่ประมาท และแนวทางในการดำเนินชีวิตไปตามแนวทางของคำสอนนั้นให้ประสบความสำเร็จได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะเข้าไปศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมที่ปรากฏในพระสูตรนี้เพื่อนำเอาความรู้เรื่องดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตและเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้ให้กับสังคมต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อุชชยสูตร” สำหรับวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำเสนอในบทความนี้มี ๓ ข้อ คือ

- ๒.๑ เพื่อศึกษาโครงสร้าง เนื้อหาของอุชชยสูตร
- ๒.๒ เพื่อศึกษาหลักธรรมธรรมที่ปรากฏในอุชชยสูตร
- ๒.๓ เพื่อวิเคราะห์หลักธรรมธรรมที่ปรากฏในอุชชยสูตร

๓. วิธีการดำเนินการวิจัย

ในงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) โดยการสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร (Document Research) ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์อุชชยสูตร พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๓ โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลทั้งในพระไตรปิฎกและอรรถกถา ฎีกา รวมถึงเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีลำดับการดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) รวบรวมเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ เอกสารอ้างอิงทางพระพุทธศาสนา เป็นต้นว่าพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และเอกสารวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์อุชชยสูตร

(๒) รวบรวมเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ หนังสือ งานวิจัย เอกสารวารสารที่เกี่ยวข้อง

(๓) รวบรวมเรียบเรียงวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ และนำเสนอผลการวิจัยรวมถึงข้อเสนอแนะต่อไป

๔. ผลการวิจัย

จากการดำเนินการศึกษาวิจัยในเรื่องของอุชชยสูตรมาทั้งหมดจะพบว่า คำว่า อุชชยสูตรนี้เป็นชื่อที่เอาชื่อของพราหมณ์ผู้เข้าไปกราบทูลถามพระพุทธองค์คืออุชชยพราหมณ์ มาตั้งเป็นชื่อของพระสูตร ดังนั้น พระสูตรนี้จึงได้ชื่อว่า อุชชยสูตร ซึ่งจะพบว่าพระสูตรนี้มีที่มาคือมีปรากฏในพระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๓ อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต ในหมวดตปุติยปณณาสกซึ่งเป็นการจัดพระสูตรขนาดเล็กไว้ในหมวดเดียวกัน โดยจัดเป็นกลุ่มได้ทั้งหมดกลุ่มละ ๕๐ สูตรโดยอุชชยสูตรนี้มีอยู่ในโคตมีวรรค มี ๑๐ สูตร เป็นพระสูตรที่มีขนาดสั้น ๆ มีเนื้อหาไม่มากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการถามปัญหา

ของอุชชยพราหมณ์เกี่ยวกับการขอให้พระพุทธร่องค์ทรงแสดงธรรมที่เป็นประโยชน์ในภพนี้และประโยชน์ในภพหน้า เนื่องจากพวกตนเป็นคฤหัสถ์การที่จะไปเรียนรู้หรือฟังหลักธรรมที่มีความละเอียดลึกซึ้งได้นั้นจึงถือว่าเป็นเรื่องยาก เมื่อเป็นเช่นนั้นพระพุทธร่องค์จึงทรงแสดงธรรมที่เป็นประโยชน์ในภพนี้แก่ชาวบ้าน ๔ ประการ และธรรมที่เป็นประโยชน์ในภพหน้าของชาวบ้านอีก ๔ ประการทั้งนี้ก็เพื่อว่าพวกตนเองจะได้มีกรอบในการคิดวางแผนเพื่อที่จะได้เสาะแสวงหาทรัพย์และใช้จ่ายทรัพย์ไปเพื่อประโยชน์ในการเลี้ยงตัวและเลี้ยงครอบครัวให้มีความสุขได้ โดยพระสูตรนี้กล่าวถึงการสร้างความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของคฤหัสถ์โดยใช้หลักธรรมคือ

(๑) ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ หรือหลักธรรมที่ช่วยให้มนุษย์เราสามารถที่จะสร้างปัจจุบันนี้ให้มั่นคงได้ด้วยหลักธรรม ๔ ประการ คือ (๑) อุฏฐานสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยการหมั่น (๒) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา (๓) กัลยาณมิตตัตตา ถึงพร้อมด้วยการมีมิตรที่ดี และ (๔) สมชีวิตา รู้จักการใช้จ่ายอย่างมีประมาณในการบริโภคมีการใช้จ่ายหรือการดำเนินชีวิต เป็นต้น โดยมีหลักในการจดจำหลักการงานเอการสร้างฐานะนี้ว่า รู้จักหา รักษาดี มีกัลยาณมิตร ใช้ชีวิตให้เหมาะสม”

(๒) หลักคำสอนเรื่องอบายมุข หรือ ปากแห่งความเสื่อม เป็นหลักธรรมเกี่ยวกับช่องทางที่ผู้หวังในการสร้างฐานะไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้อง เนื่องจากว่าเมื่อเข้าไปเกี่ยวข้องก็อบายมุข ๔ ประการนี้แล้วย่อมเป็นเหตุให้สูญเสียทรัพย์สินได้ โดยอบายมุข ๔ นั้นก็ได้แก่ (๑) การเป็นนักเลงหญิง หรือเรียกกันว่าเป็นคนเจ้าชู้เที่ยวแสวงหาความสัมพันธ์หรือความเกี่ยวข้องกับผู้หญิงไปทั่ว (๒) การเป็นนักเลงสุรา หมายถึงการเป็นคนชอบดื่มเหล้าและติดเมรัย คือยาเสพติดต่าง ๆ อันเป็นที่ตั้งของความประมาท และเป็นที่ตั้งแห่งความหลงลืมสติและมีความประมาท (๓) การเป็นนักเลงการพนัน หมายถึงการเป็นคนทีหลงใหลในการเล่นการพนันจนไม่อาจจะเลิกได้ (๔) การคบคนชั่วเป็นมิตร หมายถึง การคบคนพาลที่จะนำไปสู่การกระทำความผิดหรือความเสื่อมเสียต่าง ๆ เป็นต้น

(๓) หลักธรรมเรื่องสัมปรายิกัตถประโยชน์ หมายถึงหลักธรรมที่จะสามารถสร้างความมั่นใจให้เกิดกับชีวิตในอนาคต กล่าวคือเมื่อปฏิบัติตามหลักธรรม ๔ ข้อนี้แล้วย่อมจะเกิดความมั่นใจและมีความหวังหลังจากที่ได้จากโลกนี้ไปแล้วว่าจะมีสุคติเป็นที่หวัง โดยหลักสัมปรายิกัตถประโยชน์ ๔ ประการนั้นก็ได้แก่ (๑) สัทธาสัมปทา หมายถึงเชื่อการตรัสรู้ของพระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า (ตถาคตโพธิสัทธา) (๒) สีลสัมปทา หมายถึงมีศีล ๕ (๓) จาคสัมปทา หมายถึงมีใจปราศจากความตระหนี่ เสียสละ (๔) ปัญญาสัมปทา หมายถึงมีปัญญาพิจารณาเห็นความเกิดและความดับของสังขาร ชำแรกกิเลส ให้ถึงความสิ้นทุกข์โดยชอบ

(๔) หลักธรรมที่เป็นเงื่อนไขของการทำชีวิตให้รุ่งเรืองหรือเสื่อม ว่าการที่จะทำชีวิตให้เจริญรุ่งเรืองหรือไม่นั้นต้องมีหลักการที่จะทำให้เกิสิ่งนั้นอยู่อย่างละ ๔ ได้แก่(๑) ทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ คือ (๑) เป็นนักเลงหญิง (๒) เป็น นักเลงสุรา (๓) เป็นนักเลงการพนัน (๔) มีมิตรชั่ว (๒) ส่วนทางเจริญแห่งโภคทรัพย์มีนัยตรงกันข้าม

สรุปว่า ในสูตรนี้มีหมวดธรรม ๔ หมวด หมวดละ ๔ ประการ จัดเป็น หมวดธรรมคู่ได้ ๒ คู่ คู่ละ ๘ ประการ คือ

คู่ที่ ๑ ธรรมที่เป็นประโยชน์ในภพนี้ ๔ ประการกับธรรมที่เป็นประโยชน์ในภพหน้า ๔ ประการ (รวมเป็นธรรม ๘ ประการ)

คู่มือ ๒ ทางเสื่อมแห่งภคทรัพย์ ๔ ประการกับทางเจริญแห่งภคทรัพย์ ๔ ประการ (รวมเป็นธรรม ๘ ประการ)

จะเห็นได้ว่าโครงสร้างในเรื่องของหลักธรรมนั้นในพระสูตรนี้ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญของการใช้ชีวิตให้พร้อมมูลใน ๒ โลก คือ (๑) ในโลกนี้ว่าจะใช้ธรรมอะไร และเว้นธรรมอะไรเพื่อที่จะทำให้ชีวิตนั้นประสบความสำเร็จหรือต้องเว้นอะไรบ้าง (๒) ในโลกหน้า ควรเตรียมอะไรไว้เพื่อก่อให้เกิดที่พึงเมื่อละโลกนี้ไปแล้ว โดยหลักการทั้ง ๒ ประการนี้ถือว่าเป็นหลักการที่มนุษย์ในระดับชาวบ้านทั่วไปจะต้องคำนึงถึงหรือต้องวางท่าทีให้เหมาะสมกับสิ่งที่เกิดขึ้นในขณะที่มีชีวิต

๕. บทสรุป

จากการศึกษาความสำคัญของหลักธรรมในอุชชยสูตรจะพบว่า (๑) ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์นั้นถือว่าเป็นหลักคำสอนหรือหลักธรรมที่มีความสำคัญ (๑) มีความสำคัญในฐานะที่เป็นแผนหรือเป้าหมายในการสร้างความมั่นคงให้กับชีวิต (๒) ทำให้เป็นคนที่มีเกียรติ มีชื่อเสียง มีคนเชื่อฟังนับถือ (๓) เป็นเป้าหมายที่สำคัญของชีวิต (๒) สัมปรายิกัตถประโยชน์ ๔ เป็นคำสอนที่ทรงแสดงเพื่อให้ชาวบ้านรู้จักการกำหนดโลกหน้าไว้ให้ตัวเองเมื่อมีชีวิตอยู่ในโลกนี้สมบูรณ์แล้วก็จะต้องเตรียมความสมบูรณ์ไว้ในโลกหน้าด้วย โดยความสมบูรณ์ความพร้อมในโลกหน้านั้นพระพุทธองค์ทรงเรียกว่า “เป้าหมายที่เมื่อเวลาเราละจากโลกนี้ไปแล้ว” หากไม่กำหนดเป้าหมายนี้ไว้ก็ถือว่าเป็นการเตรียมทางเพียงเส้นเดียวคือเส้นที่กำลังเดิน แต่ลืมเตรียมทางที่กำลังจะมาถึงหรือเส้นทางที่มีอยู่ในอนาคตเอาไว้ การที่จะมีชีวิตที่สมบูรณ์นั้นพระพุทธองค์เห็นว่าเราต้องเตรียมการหรือสร้างความมั่นคงในโลกทั้งสองเอาไว้พร้อม ๆ กันด้วย (๓) คำสอนเรื่องอบายมุข ในทางพระพุทธศาสนาได้แบ่งอบายมุขไว้เป็น ๒ หมวด คือ (๑) อบายมุข ๔ ได้แก่ เป็นนักเลงหญิง นักเลงสุรา นักเลงการพนัน และคบคนชั่วเป็นมิตร และ (๒) อบายมุข ๖ ได้แก่ ตีมน้ำเมา เทียวกลางคืน เทียวดูการละเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร และเกียจคร้านในการทำงานหากประพฤติเข้าแล้วก็เกิดเหตุให้เกิดความฉิบหาย ให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ร่างกายเหมือนกันทุกข้อ

เมื่อนำหลักธรรมทั้งหมดมาวิเคราะห์เชิงประยุกต์เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในปัจจุบันจะพบว่า หลักคำสอนเรื่องทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์นั้นสามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้ คือ (๑) ปัญหาการขาดความเพียรโดยใช้อุฏฐานสัมปทา (๒) ปัญหาการไม่รู้จักประหยัดทรัพย์โดยใช้อารักขสัมปทา (๓) ปัญหาการคบคนพาลโดยใช้กัลยาณมิตตา (๔) ปัญหาการใช้จ่ายทรัพย์เกินฐานะโดยใช้สมชีวิตา ส่วนการแก้ไขปัญหามุข ๔ ก็ใช้หลักการไม่เป็นนักเลงทั้ง ๔ ด้านก็จะสามารถแก้ไขได้ นอกจากนั้นยังมีการประยุกต์หลักการนำไปใช้เกี่ยวกับสัมปรายิกัตถประโยชน์ที่ชาวพุทธจะต้องมีความเชื่อมั่นในพระพุทธองค์มีศีลสมบูรณ์และมีการให้ทานรวมถึงมีสติปัญญาในการตัดสินใจการกระทำที่เป็นสัมมาทิฏฐิ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล. ชุด ๙๑ เล่ม.** กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **สังคมทुरुชน : ยุทธศาสตร์แห่งความล่มสลายของสังคม.**

กรุงเทพมหานคร : ชัคเซสมิเดีย, ๒๕๓๙.

ชัยวัฒน์ อุตพัฒน และวิธาน สุชีวกุปต์. **หลักการดำรงชีวิตในสังคม.** กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๘.

พระธรรมกิตติวงศ์ ทองดี สุรเตโช. **หลักการพัฒนาตน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เลี้ยงเชียง,

๒๕๔๒.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **ธรรมนุญชีวิต.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย, ๒๕๔๔.

_____. **พุทธธรรม.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระครูโพธิธรรมานุกูล บรรเทา ชุตจัน. “ศึกษาแนวทางการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อ

แก้ปัญหาชีวิตของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยปัจจุบัน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์**

มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.